

YMCHWIL GYMDEITHASOL RHIF: 62/2023
DYDDIAD CYHOEDDI: 13/06/2023

Adolygiad o Gynllun Grantiau Llywodraeth Cymru i Hyrwyddo a Hwyluso'r Defnydd o'r Gymraeg

Crynodeb gweithredol

1. Cyflwyniad a chefnidir

- 1.1 Mae'r adroddiad hwn yn cyflwyno canfyddiadau adolygiad o Gynllun Grantiau Llywodraeth Cymru i Hyrwyddo a Hwyluso'r Defnydd o'r Gymraeg (y Cynllun Grantiau). Comisiynwyd IAITH gan Lywodraeth Cymru i gynnal yr adolygiad. Cafodd y gwaith ymchwil ei gynnal rhwng Rhagfyr 2021 a Hydref 2022.
- 1.2 Mae Llywodraeth Cymru wedi gweithredu'r Cynllun Grantiau presennol ers iddo gael ei drosglwyddo o Fwrdd yr Iaith Gymraeg yn 2012. Nod y Cynllun Grantiau yw cefnogi amrywiaeth o sefydliadau i hyrwyddo a hwyluso'r defnydd o'r Gymraeg. Yn y flwyddyn ariannol 2021-22 roedd y sefydliadau canlynol yn derbyn cyllid drwy'r Cynllun Grantiau: Cymdeithas Eisteddfodau Cymru; Cymdeithas Cyfieithwyr Cymru; Eisteddfod Genedlaethol Cymru; Ffederasiwn Clybiau Ffermwyr Ifanc Cymru a 12 Ffederasiwn Clybiau Ffermwyr Ifanc Sirol; Mentrau Iaith Cymru (MIC); 21 Menter Iaith; Merched y Wawr; 52 o Bapurau Bro (MIC sy'n dosbarthu'r grant ar ran Llywodraeth Cymru i'r Papurau Bro); Urdd Gobaith Cymru.

2. Nod yr adolygiad, a'r dulliau ymchwil

- 2.1 Nod yr adolygiad oedd cynnig arweiniad i Lywodraeth Cymru wrth iddi gynllunio model cyllido a strwythurau ar gyfer y dyfodol i gynyddu'r defnydd o'r Gymraeg. Defnyddiwyd dulliau cymysg wrth ymgymryd â'r adolygiad, sef:
 - adolygiad o ddogfennaeth gweinyddu a gweithredu'r Cynllun Grantiau;
 - ymchwil desg i gyd-destun polisi a strategaeth Llywodraeth Cymru ar gyfer y Gymraeg;
 - adolygiad o'r lenyddiaeth academiaidd yn ymwneud â 'chymuned', 'grymuso cymunedol' a 'diwylliant o weithredu mewn partneriaeth';

- ymchwil desg i ddulliau hyrwyddo defnydd iaith drwy bartneriaethau y tu hwnt i Gymru;
- adolygiad o'r lenyddiaeth academiaidd a'r lenyddiaeth lwyd yn y maes datblygu cymunedol a mesur effaith ymyriadau polisi a gweithgarwch cymunedol;
- arolwg ar-lein a ddosbarthwyd i bob derbynnydd grant presennol: 42 o sefydliadau a 52 o Bapurau Bro, gyda 53 o ymatebion;
- cyfweiliadau gyda derbynwyr grant (wyth cyfweiliad) a swyddogion Llywodraeth Cymru;
- cyfweiliadau gyda saith o sefydliadau cenedlaethol a rhanbarthol sy'n gweithio mewn partneriaeth â'r derbynwyr grant;
- cyfweiliadau gyda swyddogion a chynrychiolwyr sefydliadau sy'n gyllidwyr sefydliadau trydydd sector (tri chyfweiliad);
- dehongli a datblygu theori newid ar gyfer y Cynllun Grantiau at y dyfodol.

3. Canfyddiadau, casgliadau ac argymhellion

Gweithredu'r Cynllun Grantiau presennol

- 3.1 Mae'r derbynwyr grant presennol wedi bod yn derbyn y grant hwn ers 2015/16 pan wnaed ceisiadau llawn ddiwethaf i Lywodraeth Cymru. Ers 2016, mae'r Cynllun Grantiau wedi gweithredu ar sail ariannu un flwyddyn ar y tro, ac mae'r derbynwyr grant wedi bod yn cyflwyno targedau yn flynyddol i Lywodraeth Cymru.
- 3.2 O'r dystiolaeth a gasglwyd yn yr adolygiad hwn, roedd bwriad y Cynllun Grantiau wedi ei fynegi'n eglur ac yn ddi-amwys yn nogfennaeth y Cynllun ac roedd cyfraniad y Cynllun i weledigaeth ac amcanion Llywodraeth Cymru yn eglur i swyddogion y Llywodraeth, derbynwyr grant a mwyafrif y Papurau Bro a gyfrannodd i'r ymchwil.
- 3.3 Ar y cyfan, roedd y derbynwyr grant a ymatebodd i'r arolwg yn fodlon gydag eglurder a chynnwys y *Canllaw i Dderbynwyr Grant*, yn cytuno ei bod yn hawdd cael gafael ar wybodaeth ar sut i dderbyn arian grant, a bod y canllawiau ynglŷn â derbyn grant yn hawdd eu deall. Ar y cyfan, roedd y derbynwyr grant hefyd o'r farn bod y meini prawf cymhwysedd a chyllid ar gyfer derbyn grant wedi eu datgan yn eglur yn y Canllaw ac yn fodlon gyda'r canllawiau ar gyfer derbyn arian grant.
- 3.4 Roedd mwyafrif y Papurau Bro a ymatebodd i'r arolwg yn teimlo fod y trefniadau presennol o dderbyn grant drwy Mentrau Iaith Cymru (MIC) yn addas. Yn ôl y dystiolaeth o'r arolwg, roedd y derbynwyr grant eraill yn werthfawrogol o'r cysylltiad rhyngddynt a swyddogion Llywodraeth Cymru. Mewn cyfweiliadau gyda derbynwyr grant, mynegodd rhai anfodlonrwydd ynghylch diffyg adborth gan Lywodraeth Cymru ond cyfeiriodd eraill at dderbyn adborth cadarnhaol a oedd yn cynnig arweiniad iddynt.
- 3.5 Mae rhaid i'r Cynllun Grantiau gydymffurfio â'r *Cod Ymarfer ar gyfer Ariannu'r Trydydd Sector*. Dangosodd yr adolygiad nad yw hynny'n amlwg yn nogfennaeth y Cynllun Grantiau presennol. Mae Cynllun y Trydydd Sector yn manylu ar gyfrifoldeb Llywodraeth Cymru i '[G]ynnal strwythurau sy'n galluogi'r Trydydd Sector i ffynnu' (Adran 5). Yn yr un modd, dylai dogfennaeth y Cynllun Grantiau at y dyfodol ymrwymo i'r un cyfrifoldeb i gynnal strwythurau sy'n galluogi i'r sector sy'n hyrwyddo a hwyluso'r defnydd o'r Gymraeg ffynnu. Byddai alinio dogfennaeth y Cynllun Grantiau gyda Chynllun y Trydydd Sector yn fodd o ddatgan yn eglur

yr egwyddorion sy'n sail i'r berthynas gydwethredol rhwng Llywodraeth Cymru a'r cyrff Trydydd Sector sy'n gweithredu i hyrwyddo a hwyluso'r defnydd o'r Gymraeg.

Argymhelliad 1 : Dylai Llywodraeth Cymru alinio dogfennaeth y Cynllun Grantiau newydd gyda Cynllun y Trydydd Sector a'r Cod Ymarfer ar gyfer Ariannu'r Trydydd Sector.

Trefniadau cytuno ar raglenni gwaith a monitro cynnydd a pherfformiad

- 3.6 Roedd amcanion a thargedau rhaglenni gwaith y derbynwyr grant a gytunwyd arnynt gyda swyddogion Llywodraeth Cymru yn dilyn themâu strategol a thargedau cenedlaethol *Cymraeg 2050*, gyda'r pwyslais ar ddefnydd cymdeithasol o'r Gymraeg. Ar y cyfan, roedd derbynwyr grant hefyd yn pennu eu targedau a rhaglenni gwaith mewn ymateb i ofynion lleol a hynny ar sail ffynonellau gwybodaeth, tystiolaeth a dulliau ymchwil amrywiol.
- 3.7 Amlygodd yr adolygiad hwn fod trefn yn ei lle ar gyfer monitro cynnydd a pherfformiad yn erbyn y targedau a chanlyniadau oedd wedi eu cytuno gyda phob sefydliad yn unol â'r *Llythyr Grant Safonol (2021)*. Gofynnir i'r derbynwyr grant ddefnyddio dulliau meintiol ac ansoddol i fesur newidiadau i ddefnydd, hyder, gallu, agweddau ac ymwybyddiaeth a brofwyd gan unigolion, grwpiau o bobl neu fudiadau, yn ogystal ag adrodd yn feintiol ar y nifer a'r math o weithgareddau a drefnwyd a nifer y mynychwyr i ddigwyddiadau. Dywedodd mwyafrif y derbynwyr grant a Phapurau Bro a ymatebodd i'r arolwg fod ganddynt drefniadau i ddeall ac adolygu sut mae gweithgareddau yn gwneud gwahaniaeth o ran cynnyddu defnydd o'r Gymraeg.
- 3.8 Roedd barn derbynwyr grant am briodoldeb y drefn bresennol o adrodd ar gynnydd yn amrywio. Roedd rhai yn cytuno bod y gofynion o ran casglu a dadansoddi data ar wahanol gamau'r cylch cyllido yn rhesymol. Roedd eraill o'r farn bod gormod o bwyslais ar adrodd ar dargedau a gofynion data'r Llywodraeth, yn enwedig os nad oedd y rhain yn cyd-fynd â'u blaenoriaethau lleol.
- 3.9 Ar y cyfan, roedd y derbynwyr grant a gyfrannodd i'r arolwg a'r cyfweiliadau yn ymwybodol o ddulliau casglu tystiolaeth ac yn eu defnyddio'n helaeth, ond cyfyngedig oedd ymwybyddiaeth rhai derbynwyr grant o wahanol fathau o ddulliau gwerthuso. Mae'r canllaw Mesur Canlyniadau yn cynnig arweiniad ar ddulliau gwerthuso i dderbynwyr grant ond mae angen ei ddiweddarau er mwyn iddo alinio gyda thargedau a nodau Cymraeg 2050 ac ymgorffori egwyddorion grymuso cymunedol.
- 3.10 Cymharol brin oedd y dystiolaeth a gasglwyd fod derbynwyr grant yn arddel egwyddorion grymuso cymunedol. Mae'r egwyddorion hyn, sydd eisoes yn rhan annatod o ddeddfwriaeth sylfaenol, yn sail i Bolisi Cymunedau arfaethedig (Llywodraeth Cymru 2022c). Wrth i Lywodraeth Cymru ddatblygu'r Cynllun Grantiau newydd byddai'n fuddiol iddynt sicrhau ei fod yn ymgorffori egwyddorion y polisi hwnnw.

Argymhelliad 2 : Dylai Llywodraeth Cymru sicrhau fod y Cynllun Grantiau newydd yn ymgorffori'r egwyddorion grymuso cymunedol a fydd yn sail i'r Polisi Cymunedau arfaethedig.

Argymhelliad 3 : Er mwyn i egwyddorion grymuso cymunedol fod yn elfen ganolog o'r Cynllun Grantiau newydd, dylai derbynwyr grant, gyda chydweithrediad Llywodraeth Cymru, arwain ar lunio a gweithredu dulliau a fydd yn eu galluogi i ddeall ac ymateb i ddyheadau a blaenoriaethau eu poblogaethau targed.

Argymhelliad 4 : Dylai Llywodraeth Cymru arwain ar ddiweddarau'r *Pecyn Mesur Canlyniadau*, er mwyn iddo fod wedi ei alinio â thargedau a nodau *Cymraeg 2050* ac ymgorffori egwyddorion grymuso cymunedol.

Cynllunio a gweithio mewn partneriaeth

- 3.11 Roedd llawer o'r derbynwyr grant yn cydweithio gyda sefydliadau lleol, rhanbarthol a chenedlaethol, ac amlygodd yr arolwg a'r cyfweiliadau enghreifftiau niferus o dderbynwyr grant a phartneriaid yn cefnogi gwaith ei gilydd er mwyn hyrwyddo a hwyluso'r defnydd o'r Gymraeg.
- 3.12 Yn ôl tystiolaeth o'r arolwg a'r cyfweiliadau, roedd cydweithio agos rhwng derbynwyr grant a phartneriaid eraill yn allweddol i'r ymdrechion i gyflawni nod ac amcanion *Cymraeg 2050* ac yn galluogi'r derbynwyr grant a'u partneriaid i gyflawni rhagor na fyddai'n bosibl heb y cydweithio, ar lefel strategol ac ar lefel weithredol.
- 3.13 Roedd mwyafrif y derbynwyr grant a gyfrannodd i'r adolygiad yn cydweithio gyda'r Cynghorau Gwirfoddol Sirol ond nid oedd y berthynas rhwng y sefydliadau a'r CGSau wedi ei datblygu yn llawn ym mhob ardal.

Argymhelliad 5 : Dylai Llywodraeth Cymru gynnig arweiniad ar y ffordd fwyaf priodol o edrych yn systematig ar sut mae derbynwyr grant y Cynllun Grantiau newydd a'r Cynghorau Gwirfoddol Sirol yn cydweithio i hyrwyddo a hwyluso'r defnydd o'r Gymraeg, fel sail ar gyfer cryfhau'r cydweithio lle bo angen hynny.

- 3.14 Roedd llawer o'r derbynwyr grant yn cynllunio'n fwriadus i annog cyfranogwyr newydd i gymryd rhan yn y gweithgareddau roeddynt yn eu trefnu, gyda llawer o'r gwaith denu cynulleidfaoedd newydd yn waith creu partneriaethau gyda grwpiau, mudiadau a chymdeithasau sy'n cynrychioli buddiolwyr penodol. Roedd trefniadau gan lawer o dderbynwyr grant, ond nid pob un ohonynt, i gynnwys pobl o gymunedau a hunaniaethau amrywiol yn eu gweithgareddau yn cynnwys, ymhlith eraill, cymunedau ethnig lleiafrifol, pobl LHDTC+ a phobl anabl. .

Argymhelliad 6 : Dylai pob sefydliad sy'n derbyn grant drwy'r Cynllun Grantiau newydd ac sy'n cynnal gweithgareddau gyda'r cyhoedd sicrhau fod ganddynt drefniadau penodol i gynnwys pobl o gymunedau a hunaniaethau amrywiol yn eu gweithgareddau, gan gynnwys, ond heb fod yn gyfyngedig i gymunedau ethnig lleiafrifol, pobl anabl a phobl LHDTC+.

Cyfrannu i weledigaeth ac amcanion *Cymraeg 2050* a meysydd polisi cysylltiedig

- 3.15 Dangosodd yr adolygiad fod cyfraniad y Cynllun Grantiau i weledigaeth ac amcanion *Cymraeg 2050* yn gwbl ganolog i weithgaredd y sefydliadau sy'n cael eu hariannu gan y Cynllun. Roedd mwyafrif y sefydliadau a gyfrannodd i'r adolygiad yn cyfrannu mewn gwahanol ffyrdd i weledigaeth ac amcanion y Strategaethau Hybu'r Gymraeg statudol a weithredir gan Awdurdodau Lleol. Ni dderbyniwyd tystiolaeth am dderbynwyr grant yn cyfrannu i Strategaethau Hybu yr Awdurdodau Parciau Cenedlaethol (er y dylid cadw mewn cof nad oes cyfleoedd i bob derbynnydd grant gyfrannu i waith APC, gan nad ydynt i gyd yn gweithio o fewn ardal Parc Cenedlaethol). .

Argymhelliad 7 : Dylai Llywodraeth Cymru gynnal trafodaeth â swyddfa Comisiynydd y Gymraeg, i archwilio a chytuno ar y dulliau mwyaf priodol i Awdurdodau Lleol ac Awdurdodau Parciau Cenedlaethol gyd-weithio â derbynwyr grant y Cynllun Grantiau newydd, i ddatblygu a gweithredu Strategaethau Hybu'r Gymraeg.

Ffynonellau cyllid amgen a gweithrediad y Cynllun Grantiau i'r dyfodol

- 3.16 Adroddodd nifer o'r derbynwyr grant a gyfrannodd i'r adolygiad bod prinder ffynonellau cyllid eraill ar gyfer hyrwyddo defnydd o'r Gymraeg, a bod diffyg cyfleoedd i gael arian o grantiau eraill Llywodraeth Cymru ar gyfer datblygu'r defnydd o'r Gymraeg.
- 3.17 Amlygodd y dystiolaeth a gasglwyd gan swyddogion a chynrychiolwyr sefydliadau sy'n cefnogi'r trydydd sector drwy gyllid grant nifer o nodweddion i'r cynlluniau grant hynny a fyddai'n bosibl ystyried eu mabwysiadu ar gyfer gweinyddu'r Cynllun Grantiau i'r dyfodol. Mae'r nodweddion a fyddai'n bosibl ystyried eu mabwysiadu ar gyfer gweinyddu'r Cynllun Grantiau i'r dyfodol yn cynnwys (ond nid yn gyfyngedig i): cynnig arweiniad a hyfforddiant i ddarpar ymgeiswyr ar ysgrifennu ceisiadau grant; gosod disgwyliadau ar yr ymgeisydd i weithio gyda buddiolwyr i adnabod eu hanghenion a chynllunio'r prosiect; darparu cefnogaeth i dderbynwyr grant i ddatblygu eu hunain o ran materion rheoleiddio, llywodraethiant a gweinyddiaeth; darparu arweiniad a chefnogaeth i bob derbynnydd grant ar dulliau monitro a gwerthuso gan gynnwys annog derbynwyr grant i ddefnyddio asesiad cymheiriaid fel rhan o'r broses fonitro; gosod disgwyliadau hunan werthuso ar gyfer derbynwyr pob maint grant a chynnal gwerthusiad gan endid allanol ar gyfer grantiau mwy. Byddai mabwysiadu rhai o'r nodweddion a amlygwyd yn dynesu'r Cynllun Grantiau i egwyddorion a dulliau gweithredu o fewn y trydydd sector.

Argymhelliad 8 : Dylai Llywodraeth Cymru archwilio ymhellach weithdrefnau cyrff eraill sy'n dyrannu grantiau i fudiadau trydydd sector, i ganfod a oes nodweddion a allai fod yn fanteisiol i'r Cynllun Grantiau newydd eu hymgorffori, o ran y broses ymgeisio am grant, darparu cefnogaeth i dderbynwyr grant, a gwerthuso effaith grantiau.

- 3.18 Cynigiodd y dystiolaeth a gasglwyd ynghylch un o gynlluniau grant eraill Llywodraeth Cymru wybodaeth am fodel a allai fod yn ddefnyddiol ei archwilio mewn mwy o ddyfnder. Mae'r Grant Cefnogi Trydydd Sector Cymru yn darparu cyllid craidd i fudiadau trydydd sector drwy bartneriaeth rhwng yr 19 Cyngor Gwirfoddol Sirol (CGS) a Chyngor Gweithredu Gwirfoddol Cymru (CGGC/WCVA), sy'n dosbarthu'r grant iddynt. Gallai fod yn fanteisiol archwilio'r model hwn, neu fodelau eraill tebyg, mewn mwy o fanylder, i ganfod a oes agweddau ohonynt a allai fod yn ddefnyddiol i'w hystyried ar gyfer clwstwr o dderbynwyr grant sy'n gweithredu mewn meysydd cyffelyb i'w gilydd. Yn ogystal, byddai'n ddefnyddiol ystyried a allai model o'r fath fod yn ffordd o gynnig arweiniad ar ddatblygu dulliau cydweithredol o werthuso a deall effaith gweithgareddau.

Argymhelliad 9 : Dylai Llywodraeth Cymru archwilio model y Grant Cefnogi Trydydd Sector a chynlluniau grant eraill sy'n cael eu gweithredu mewn modd tebyg, ac ystyried a oes nodweddion o'r cynlluniau hyn a allai fod yn ddefnyddiol i'w hystyried ar gyfer y Cynllun Grantiau newydd. Gallai hyn gynnwys edrych ar ffyrdd o sefydlu pwynt canolog i ddarparu cefnogaeth ac arweiniad i dderbynwyr grant sy'n gweithio mewn meysydd cyffelyb, a chefnogi derbynwyr grant i ddatblygu'r sgiliau angenrheidiol i werthuso a deall effaith eu gweithgareddau.

Datblygu Theori Newid ar gyfer y Cynllun Grantiau

- 3.19 Nid oedd theori newid yn bodoli ar gyfer y Cynllun Grantiau presennol. O'r dystiolaeth a gasglwyd mewn perthynas â'r adolygiad hwn, dim ond dau o'r derbynwyr grant oedd yn gyfarwydd â'r cysyniad o theori newid ac un ohonynt oedd wedi datblygu theori newid ar gyfer eu gweithgareddau.

- 3.20 Mae'r adolygiad yn cyflwyno theori newid mewn dwy ran, sef theori newid ar gyfer y broses o weithredu'r Cynllun Grantiau, a theori newid sy'n ymdrin â chynyddu defnydd o'r Gymraeg drwy'r Cynllun. Y theori lefel uchel sy'n sail i'r Cynllun Grantiau yw bod darparu cyllid grant i amrywiaeth o fudiadau a sefydliadau i hyrwyddo defnydd o'r Gymraeg mewn cyd-destunau cymdeithasol ac anffurfiol ar draws Cymru yn gallu arwain at gynyddu defnydd o'r Gymraeg. Mae'r theori newid yn nodi nifer o ragdybiaethau ar gyfer Cynllun Grantiau newydd i'r dyfodol. Rhagdybir bod staff y derbynwyr grant yn deall anghenion eu cymunedau a'u buddiolwyr ac yn gallu cynllunio gweithgareddau priodol ar gyfer y cymunedau hyn ar sail adnabyddiaeth o anghenion buddiolwyr. Rhagdybir bod ffurfio partneriaethau gyda mudiadau a/neu bartneriaid eraill yn gallu arwain at gynyddu cyfleoedd i ddefnyddio'r Gymraeg. Rhagdybir hefyd bod trefnu gweithgareddau ac ymyraethau yn mynd i ddenu buddiolwyr i ddefnyddio'r Gymraeg neu defnyddio rhagor o Gymraeg. Rhagdybir ei bod yn bosibl profi cynnydd mewn defnydd iaith o ganlyniad i effaith y gweithgareddau sy'n cael eu trefnu.
- 3.21 Bwriedir i'r theori newid hon gael ei defnyddio yn sail ar gyfer manylu a mireinio pellach gan Lywodraeth Cymru wrth ddatblygu Cynllun Grantiau newydd at y dyfodol. Dangosodd yr adolygiad o'r llenyddiaeth ymchwil ar rymuso cymunedol a'r dystiolaeth a gasglwyd ar gyfer yr adolygiad y gallai cydweithio ar ddatblygu theori newid fod yn fodd i weithredu'n gynhwysol mewn ffordd sy'n grymuso cymunedau i gynllunio'n strategol. Bwriedir felly i'r theori newid hon hefyd fod yn sail i'w mireinio a'i datblygu ymhellach mewn modd cydweithredol gyda buddiolwyr amrywiol.

Argymhelliad 10 : Dylai Llywodraeth Cymru a derbynwyr grant y Cynllun Grantiau newydd adolygu a datblygu mewn modd cydweithredol y theori newid gychwynnol a gyflwynir yn yr adroddiad hwn.

Argymhelliad 11 : Dylai Llywodraeth Cymru sicrhau fod cefnogaeth briodol mewn lle er mwyn i dderbynwyr grant y Cynllun Grantiau newydd ymgyswrtu â sut i ddatblygu theori newid mewn modd cydweithredol gyda buddiolwyr yn eu cymunedau.

Datblygu'r Cynllun Grantiau at y dyfodol

- 3.22 Mae'r Cynllun Grantiau ar ei ffurf bresennol yn gaeedig ac nid oes cyfleoedd i grwpiau nad ydynt wedi derbyn cyllid drwy'r Cynllun Grantiau yn y gorffennol, neu nad ydynt yn derbyn cyllid ar hyn o bryd, i wneud cais am gefnogaeth ariannol o dan yr amodau presennol.
- 3.23 Cyhoeddodd Llywodraeth Cymru y gallai cynlluniau grant newydd sy'n dechrau ar ôl Ebrill 2022 gynnwys yr opsiwn (yn dibynnu ar y maes polisi a beth sydd fwyaf addas) i symud i fodel dyfarnu tair blynedd, gyda hyd at dair blynedd ychwanegol wedi hynny lle bo hynny'n briodol.
- 3.24 Amlygodd y dystiolaeth a gasglwyd drwy gyfweiliadau a gweithdai theori newid bryderon ymhlith rhai derbynwyr grant y byddai model ariannu newydd yn annog cystadleuaeth yn hytrach na chydweithio rhwng mudiadau a phartneriaid, a hynny'n cael effaith negyddol ar y ddarpariaeth gyfredol a threfniadau gyda phartneriaid.
- 3.25 Mae'r math o gyrff sy'n derbyn cyllid trwy'r Cynllun Grantiau ar hyn o bryd yn amrywiol iawn o ran eu maint, natur eu gweithgaredd a'u gallu i ymgeisio'n gystadleuol am ffynonellau incwm amgen. Gallai peidio derbyn cyllid grant yn y dyfodol beryglu eu gallu i fodoli ac/neu i gynnal y gweithgareddau y maent yn eu cynnal. Wrth ddatblygu'r Cynllun Grantiau at y dyfodol, bydd angen ystyried a fyddai ffurfio categorïau o gyrff sydd angen eu trin yn

wahanol o ran y gefnogaeth ariannol a dderbynnir ganddynt gan Lywodraeth Cymru yn briodol.

Argymhelliad 12 : Fel rhan o'r gwaith paratoadol ar gyfer cynllunio'r Cynllun Grantiau newydd dylai Llywodraeth Cymru gynnal asesiad trylwyr o oblygiadau gwahodd ceisiadau grant gan sefydliadau nad ydynt yn derbyn cyllid drwy'r Cynllun Grantiau ar hyn o bryd. Dylai hyn gynnwys asesiad risg o'r newidiadau i'r trefniadau presennol.

Awduron yr Adroddiad: Buddug Hughes, Kathryn Jones, Rhys Jones a Huw Lewis, IAITH: y ganolfan cynllunio iaith

y ganolfan cynllunio iaith
welsh centre for language planning

Adroddiad ymchwil llawn: Hughes, B., Jones, K., Jones, R., a Lewis, H. (2023). *Adolygiad o Gynllun Grantiau Llywodraeth Cymru i Hyrwyddo a Hwyluso'r Defnydd o'r Gymraeg*. Caerdydd: Llywodraeth Cymru, rhif adroddiad GSR 62/2023.

Ar gael yn: <https://www.llyw.cymru/cynllun-grantiau-llywodraeth-cymru-i-hyrwyddo-hwylusor-defnydd-or-gymraeg-adolygiad>

Safbwyntiau'r ymchwilwyr ac nid o reidrwydd rhai Llywodraeth Cymru yw'r safbwyntiau a fynegir yn yr adroddiad hwn.

I gael rhagor o wybodaeth, cysylltwch â:

Cangen Ymchwil y Gymraeg
Yr Is-adran Ymchwil Gymdeithasol a Gwybodaeth
Gwasanaethau Gwybodaeth a Dadansoddi
Llywodraeth Cymru, Parc Cathays
Caerdydd, CF10 3NQ

E-bost: Ymchwil.Cymraeg@llyw.cymru

OGL © Hawlfraint y Goron ISBN digidol 978-1-83504-090-4